Täysistunto

Tiistai 17.11.2026 klo 14.03—22.06

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 196/2026 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 12/2026 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.13 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! On selvää, että Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut pysyvästi. Venäjän raakalaismainen, raukkamainen ja rikollinen hyökkäyssota Ukrainassa ja uudet teknologiat muuttavat myös Suomen puolustuksen tarpeita. Siksi meidän on tarkasteltava maanpuolustusta ja varautumista kokonaisuutena.

Yleinen asevelvollisuus on ja säilyy Suomen puolustuksen kivijalkana, mutta sen rinnalla tarvitsemme vahvaa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä ja toimivaa siviilivarautumista. Kotivara on jokaisen suomalaisen varautumista ja tärkeä osa kokonaisturvallisuuttamme.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä siviilipalvelus kytketään aiempaa vahvemmin osaksi kokonaisturvallisuutta. Koulutuksessa painotettaisiin jatkossa yhä enemmän muun muassa väestönsuojelua ja ensiaputaitoja, huoltovarmuutta ja varautumista erilaisiin häiriötilanteisiin. Työpalvelu puolestaan suunnattaisiin sellaisiin tehtäviin, jotka tukevat yhteiskunnan valmiutta ja jatkuvuuden hallintaa. Samalla mahdollistettaisiin myös kertauspalvelus kaikille reserviin kuuluville, jotta osaaminen säilyy ajan tasalla.

Näiden muutosten myötä tämä uudistus vahvistaa siviilipalveluksen reservin käyttömahdollisuuksia. Jatkossa siviilireserviläisiä voidaan hyödyntää nykyistä laajemmin esimerkiksi suuronnettomuuksien, laajojen häiriötilanteiden, pandemioiden tai väestönsuojelutehtävien yhteydessä hallitusti ja harkitusti vain erityisestä poikkeuksesta johtuen.

Arvoisa puhemies! Tässä uudistuksessa ei ole kyse siviilipalveluksen militarisoimisesta. Kyse on siitä, että myös siviilipalveluksen kautta hankittu osaaminen ja työpanos voidaan hyödyntää nykyistä paremmin koko yhteiskunnan hyväksi. Silloin kun Suomi kohtaa häiriöitä tai kriisejä, jokaisella palvelusmuodolla on oma tärkeä tehtävänsä. Maanpuolustus ei ole ainoastaan aseellista puolustusta vaan myös kykyä pitää yhteiskunta toimintakykyisenä vaikeina aikoina.

Tällä esityksellä vahvistamme Suomen kokonaisturvallisuutta, viranomaisten toimintakykyä ja kansallista kriisinkestävyyttä. Siksi tämä esitys on hyvä, tarpeellinen ja erittäin

ajankohtainen. Kannatan esitystä, ja se on vielä parempi valiokunnan käsittelyn jälkeen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.16 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys oli työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyssä, ja kävimme tämän perusteellisesti läpi. Tämä pohjautuu parlamentaarisen asevelvollisuuskomitean mietintöön, ja sillä lailla tämä on valmisteltu niitten tarpeiden pohjalta, mitä siellä on nostettu esiin. Se, että tämä kokonaisturvallisuuden toimintamalli on tässä lähtökohta sen pohjalta, on hyvä asia. Sitten tässä myös kehitetään sitä aluetta, että voi vaihtaa siviilipalveluksesta varusmiespalvelukseen tai päinvastoin, mikä on hyvä.

Se, mikä tässä on erityisen mielenkiintoista, on se, että nyt kun siviilipalveluksessa on noin 2 000—2 300 henkilöä vuosittain, siinä mielessä puhutaan aika isosta määrästä, mutta siviilipalveluksessa olemisen aikana koulutetaan ja sitä koulutusjaksoa on tässä myös pidennetty, ja se on hyvä asia. Sitten kun katsoo niitä asioita, mihin koulutetaan, niin täällä on seitsemän eri aluetta: ensimmäisenä palo- ja pelastustoimi ja väestönsuojelu, toisena ympäristö ja yhteiskunta, kolmantena kansalaisvaikuttaminen, neljäntenä väkivallan ehkäisy, viidentenä arjen turvallisuus yhteiskunnassa, varautuminen ja väestönsuojelu ja seitsemäntenä turvallinen arki ja hyvinvointi oppilaitoksissa. Näistä siviilipalvelushenkilö voi valita sitten koulutussuuntautumisen. Nämä ovat hyviä, ja niitä tarvitaan, kun pärjätään siviilissä noin laajemminkin. Ne auttavat monessa mielessä. Siinä mielessä tämä siviilipalveluslaki on ajantasaistettu, ja sitten kun halutaan, että lainsäädäntö pysyy ajan tasalla, niin valiokunnassa on lausumaehdotus, joka on seuraava: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa esityksen käytännön vaikutuksia ja arvioi esityksen tavoitteiden saavuttamista. Selvitys seurannan ja arvioinnin tuloksista on annettava työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2030 loppuun mennessä.”

Esitys sai laajan tuen valiokunnassa. Se ei ollut ihan yksimielinen, ja kohta varmasti kuulemme sen näkökulman, minkä takia se ei ollut yksimielinen. Tämä on valmisteltu tämän parlamentaarisen työn pohjalta. Sen takia tämä on enemmistön tahto.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Elo.

20.19 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys siviilipalveluksen muuttamiseksi perustuu tosiaan parlamentaarisen asevelvollisuuskomitean ansiokkaaseen ja varsin yksituumaiseen työhön ja on lähtökohtaisesti kannatettava ja perusteltu. On tärkeää, että siviilipalveluslakia tarkastellaan aika ajoin, jotta se pysyy ajan tasalla maailman ja olosuhteiden muuttuessa. Siksi tämä valiokunnan mietintöön sisällytetty seurantalausuma on todella tärkeä.

Tällä muutoksella siviilipalvelus kytketään nykyistä selkeämmin kokonaisturvallisuuteen ja mahdollistetaan siviilipalvelushenkilöiden käyttö väestönsuojelutehtävissä. Tavoitteena on varautumiseen ja valmiuteen kytkeytyvien palvelustehtävien mahdollistuminen, kuitenkin niin, että palveluspaikkojen riittävyydestä huolehditaan eikä palveluspaikkana toimimista rajoiteta nykyisestä. Lisäksi parannetaan siviilipalvelusta suorittavien asemaa muun muassa ruokarahan ja majoituskorvauksen osalta. Nämä ovat kaikki hyviä ja tärkei-

tä muutoksia ja parannuksia. Pidän myös sinänsä tätä muutosta, mitä tässä nyt esitetään, perusteltuna myös muuttuneen turvallisuustilanteen takia.

Mutta sitten se, mihin tässä edellisessä puheenvuorossa viitattiin, että tämä mietintö ei nyt ollut kokonaan yksimielinen. Sinänsä se erimielisyysvastalause liittyy erilliseen lausumaan, ei niinkään tämän mietinnön sisältöön kokonaisuutena. Perustuu siihen, että samaan aikaan on tärkeätä huolehtia siitä, että siviilipalvelus säilyy palvelusmuotona, joka mahdollistaa asevelvollisuuden toteuttamisen vakaumuksen huomioivalla tavalla. Tämä on ollut lainvalmistelun lähtökohta, ja se todetaan myös tässä valiokunnan mietinnössä. Valiokunnan kuulemisissa kuitenkin nousi esiin, että esitys ei kaikilta osin huomioi riittävän selkeästi siviilipalveluksen asemaa asevelvollisuudesta erillisenä palvelusmuotona. Siviilipalvelus on vakaumukseen perustuva, ei sotilaallinen vaihtoehto aseelliselle palvelukselle, eikä tätä eroa pidä hämärtää, vaikka turvallisuustilanne on muuttunut.

Esitys ei myöskään puutu siviilipalveluksen kestoon, joka vastaa edelleen pisintä asepalvelusta, vaikka yksi tämän perusteluista, kertausharjoitusten puuttuminen, nyt poistuu. YK:n ihmisoikeuskomitea on antanut siviilipalveluksen kestosta Suomelle huomautuksen. Vihreiden pitkän linjan tavoite on ollut lyhentää siviilipalvelusta niin, että sen pituus ei ole rangaistusluonteinen suhteessa varusmiespalvelukseen.

Arvoisa puhemies! komitean työn pohjalta valmisteltu laki siviilipalveluksen muuttamiseksi on siis sinänsä kannatettava, mutta siviilipalveluksen kehittämistä on kuitenkin jatkettava sen omilla ehdoilla ja pidettävä se määritelmällisesti ja tosiasiallisesti riittävän erillään asepalveluksesta. Tämä on se asia ja kysymys, jonka takia tähän vastalauseen jätimme, jossa on erillinen lausuma, ja siksi esitän, että hyväksytään vastalauseen mukainen lausuma, joka kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin siviilipalveluksen kehittämiseksi niin, että sen kestoon liittyvät epäkohdat korjataan, lainsäädännöstä poistetaan rankaisevat elementit omantunnonsyistä aseista kieltäytyville ja kansalaisten vakaumusta kunnioitetaan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisesti.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

20.22 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuusympäristömme on muuttunut, ja on ymmärrettävää, että myös siviilipalvelusta halutaan kehittää. Siviilipalvelusjärjestelmä on kuitenkin luotu vakaumuksellisille aseistakieltäytyjille soveltuvaksi palvelusmuodoksi, ja siviilipalveluksen kehittämisessä tämä on otettava huomioon. Epäsuorasti asevoimia tai sotilaallista valmistautumista tukeva palvelus on vastoin monien aseistakieltäytyjien vakaumusta. Siviilipalveluksen on jatkossakin säilyttävä sisältönsä puolesta vakaumuksellisille aseistakieltäytyjille sopivana palveluksena.

Se, mihin tämä lakiuudistus ei puutu, on siviilipalveluksen kesto. Kansainväliset ihmisoikeuksia valvovat elimet, kuten Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuskomitea, pitivät nykyistä siviilipalvelusaikaa rangaistusluontoisena. Siviilipalvelus kestää 347 vuorokautta, kun taas valtaosa varusmiehistä palvelee lyhimmän mahdollisimman ajan eli 165 vuorokautta. Siviilipalvelus on siis kestoltaan yli tuplasti pidempi, ja tähän on saatava muutos. Siviilipalveluksen kestoa tulisi lyhentää tavalla, joka ottaa huomioon Suomen kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet. Lisäksi totaalikieltäytyjien rankaisemisesta tulee luopua.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Elon tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

20.24 **Mikko Lundén ps:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuus ei ole vain yhden asian varassa, vaan kokonaisturvallisuus rakentuu monesta eri asiasta. Turvallisuuteen tarvitaan vahvaa maanpuolustusta mutta myös sitä, että koko suomalainen yhteiskunta kykenee toimimaan erilaisissa kriisi- ja häiriötilanteissa. Meillä Suomessa maanpuolustusvelvollisuuden voi täyttää monin eri tavoin: osa suorittaa aseellisen palveluksen, osa aseettoman palveluksen ja osa sitten siviilipalveluksen. Kaikki nämä ovat tapoja kantaa vastuuta omasta maastamme ja sen turvallisuudesta. Siviilipalvelus tulisikin kytkeä nykyistä tiiviimmin osaksi yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Kriisitilanteessa jokaisella pitää olla oma tehtävänsä ja mahdollisuus osallistua yhteisen turvallisuuden ja myös yhteiskunnan ylläpitämiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen myötä siviilipalveluksen suorittaneita voitaisiin jatkossa hyödyntää nykyistä paremmin viranomaisten tukena erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Myös siviilipalveluksen reserville voitaisiin järjestää kertauspalvelusta. Käytännön esimerkkinä tämä voisi tarkoittaa osallistumista suuronnettomuuden tai muun vakavan kriisin yhteydessä, kun tarvitaan apua ihmisten evakuoinnissa, ensiavussa, muonituksessa tai muussa ensihuollossa. Nämä ovat tilanteita, joissa koulutetuista ja tehtäviin perehtyneistä ihmisistä voi olla äärettömän suuri apu viranomaisille. Tässä esityksessä on myös se hyvä puoli, että jatkossa siviilipalveluksen reserviä voitaisiin määrätä palvelukseen nykyistä laajemmin poikkeusoloissa. Se kuitenkin edellyttää sitä, että palveluspaikkoja on riittävästi ja että ihmiset saavat näihin tehtäviin tarvittavan koulutuksen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tarkoitus on myös tehdä järjestelmästä aikaisempaa joustavampi. Esimerkiksi jatkossa ihmisillä olisi mahdollisuus vaihtaa jo aloitetusta siviilipalveluksesta varusmiespalvelukseen. Samoin annetaan mahdollisuus palata Puolustusvoimien reserviin vielä täydennyspalveluksen aloittamisen jälkeen.

Suomen turvallisuus ei ole vain Puolustusvoimien tai yksittäisten viranomaisten harteilla. Turvallisuus on meidän koko yhteiskunnan yhteinen asia. Meidän pitää varautua erilaisiin tilanteisiin ennalta eikä vasta siinä vaiheessa, kun kriisi on jo päällä. Silloin on tärkeää, että tiedämme, mitä kukin tekee, ja että meillä on käytettävissä riittävästi osaavia ihmisiä. Siviilipalveluksen suorittaneet ovat osa kokonaisturvallisuutta. Siksi on hyvä, että heidän osaamistaan ja valmiuttaan tullaan jatkossa hyödyntämään nykyistä paremmin yhteiskuntamme hyväksi. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.